

Felhasználó és csoport kezelő parancsok

Hogy az alábbi parancsokat ki tud próbálni, célszerű egy olyan szerverre bejelentkezni, ahol több felhasználó is be van jelentkezve.

Erre szolgál a telnet és az ssh program.

A Telnet lényege, hogy a saját számítógépéről be tud jelentkezni egy másik (mindegy, hogy a világ melyik részén lévő) számítógépre. Az FTP-vel és a Gopher-rel csak az ott lévő adatokat érte el, Telnet esetében programokat is futtathat a távoli (remote) gépen.

A **telnet** az egyik legősibb [hálózati protokoll](#), már az [RFC 139\[1\]](#) említi, bár az [RFC 318\[2\]](#) foglalkozik vele behatóbban. Később az [RFC 854\[3\]](#) írja le a specifikációt.

A Telnet protokoll célja egy általánosan elérhető, kétirányú, nyolcbites byte-alapú kommunikációs rendszer biztosítása. Egyaránt használható két [terminál](#) közötti (linking), illetve processzek közötti kommunikációra. [TCP](#) alapon működik.

Ma már a telnet-alapú terminálhasználat meglehetősen kevésbé elterjedt, lévén a telnetben nincs semmiféle titkosítás, ezért általában az [SSH](#)-t használják helyette. Ugyanakkor szinte az összes [Linux-disztribúció](#) alapból telepíti a telnet-klienst, hiszen rengeteg egyéb protokollt lehet vele kényelmesen debuggolni, illetve "kézzel" irányítani: például [HTTP](#), [POP3](#), [SMTP](#).

A **Secure Shell** (röviden: **SSH**) egy szabványcsalád, és egyben egy [protokoll](#) is, amit egy helyi és egy távoli számítógép közötti [biztonságos csatorna](#) kiépítésére fejlesztettek ki. [Nyilvános kulcsú titkosítást](#) használ a távoli számítógép hitelesítésére, és opcionálisan a távoli számítógép is hitelesítheti a felhasználót.

Az SSH-t leggyakrabban arra használják, hogy egy távoli gépre belépjenek vele és parancsokat adjanak ki, de támogatja a [tunnelinget](#), azaz tetszőleges [TCP](#) portok és [X11](#) kapcsolatok továbbítását; fájlok biztonságos átvitelére is használható a kapcsolódó [SFTP](#) (Secure FTP) és [SCP](#) (Secure Copy) protokollok segítségével. Az SSH szerverek alapértelmezésben a 22-es TCP portot figyelik.

Minden egyetemi hallgatónak saját account-ja van a shrek szerveren.

SSH username@ip-address or hostname

Lehet hogy csak egyetemi IP tartományból enged be...

● w

A w információkat jelenít meg arról, hogy éppen hány felhasználó van a gépen és hogy mit csinálnak. A fejléc megmutatja - ebben a sorrendben - az időt, mióta működik a rendszer, jelenleg hány felhasználó van belépve és a rendszer átlagos terhelését az elmúlt 1, 5 és 15 percben. Az alábbiak minden felhasználónak megjelennek: azonosító, a tty neve, a távoli host, ahonnan bejelentkezett, a belépés ideje, a "henyélési" idő (azaz mióta nem adott inputot a gépnek), JCPU, PCPU és az éppen futó programjaik parancssora.

Példa a w parancs használatára:

```
[adamkoa@kkk proba]$ w
15:59:54 up 158 days,  4:18,  1 user,  load average: 0.13, 0.09, 0.08
USER      TTY      FROM          LOGIN@      IDLE   JCPU   PCPU WHAT
adamkoa   pts/1    iad010.inf.unide 15:31      0.00s  0.04s  0.00s w
[adamkoa@kkk proba]$
```

- who

A bejelentkezett felhasználók kilistázása.

```
[adamkoa@kkk proba]$ who
adamkoa   pts/1    May 22 15:31 (iad010.inf.unideb.hu)
[adamkoa@kkk proba]$
```

- whoami

Kiírja az aktuális felhasználó nevét és user id számát. Egyenértékű az `id -un` paranccsal.

```
[adamkoa@kkk proba]$ whoami
adamkoa
[adamkoa@kkk proba]$ id -un
adamkoa
```

- id

```
[adamkoa@kkk proba]$ id
uid=500(adamkoa) gid=500(adamkoa)
groups=500(adamkoa),507(svnusers),512(fuse),528(wwwadmin)
context=user_u:system_r:initrc_t
[adamkoa@kkk proba]$
```

- groups

Kiírja azon csoportok neveit melyeknek az aktuális felhasználó a tagja.

```
[adamkoa@kkk proba]$ groups
adamkoa svnusers fuse wwwadmin
[adamkoa@kkk proba]$
```

- users

Kiírja a bejelentkezett felhasználók nevét egy sorba.

```
[adamkoa@kkk proba]$ users
adamkoa
[adamkoa@kkk proba]$
```

- passwd

Ezen parancs segítségével lehet az aktuális felhasználó jelszavát megváltoztatni.

Referencia - Rendszeradminisztráció

login

Bejelentkezés

logout

Kijelentkezés

```

who
    # Bejelentkezett felhasználók kiírása

w
    # Nemes egyszerűséggel megmutatja, ki van belépve, és mit csinál

whoami
    # Milyen néven is jelentkeztünk be?

users
    # Kiírja az rendszeren levő felhasználók nevét

adduser
    # Új felhasználó létrehozása (felhasználóbarát)

adduser --home /dev/null --shell /bin/false --no-create-home --uid 65533 --
disabled-password guest
    # home, shell és jelszó nélküli guest account létrehozása (pl samba
guest userhez..)

useradd
    # Új felhasználó hozzáadása
    # Ha opciókat használunk, a user-nevet a sor végére írjuk!
    -u szám                : felhasználói azonosító megadása (UID)
    -g csoport             : csoport tagság beállítása
    -d /home/user          : A felhasználó HOME mappáját állítjuk be /home/
user -re.
    -s /bin/false          : Alapértelmezésként nem kap shell-t
bejelentkezésakor.
    -G csoport1,csoport2   : vesszőkkel elválasztva, ha egyéb csoportnak is
tagja a felhasználó
    -m -k /home/letezo uj  : egy létező felhasználó mintájára építi fel az
új user home-ját.
                                Minden fájl és könyvtár is belekerül a fiókba,
+ a beállítások is.

usermod
    # Felhasználói fiókok módosítása
    -u 1110 user           : a felhasználó azonosítóját változtatja 1110-re
(UID)
    -g group user          : user elsődleges csoportja legyen group
    -G grp1,grp2 user      : user felhasználót több (másodlagos) csoporthoz
is rendeli
    -L user                : lock-olja a felhasználó hozzáférését (nem tud
belépni)
    -U user                : unlockolja a hozzáférést
    -s /bin/false user     : adott user shell tulajdonságának módosítása
/bin/false-ra.
    -m -d /home/def user1  : user1 home mappájának módosítása def-re.

Linux user átnevezése
usermod -l new_username old_username
    # régi és új username megadása
    # Home directory nem neveződik át!

usermod -l new_username -m -d /home/new_username old_username
    # régi és új username megadása, továbbá a home directory
lekövetése is egyben.

groupmod -n new_username old_username
    # az átnevezett user régi csoportjának átnevezése az újra.

```

```

userdel
    # Felhasználó törlése
    -r user : home-al együtt törli

deluser
    # Felhasználó törlése

groupadd
    # Csoport létrehozása
    -g szám csoportnév : Egyénileg választott csoportazonosítóval (GUID)-el
hozunk létre csoportot
    # /etc/group : csoportlista

groups user
    # A user csoportjait adja meg.

id -nG user
    # Szintén.

groupmod
    # Csoport fiókját változtatja
    -n név újnév : csoport nevét változtatja

gpasswd
    # Csoport adminisztráció.
groupka                : groupka nevű csoport létrehozása
-a Peti groupka        : Peti nevű user-t hozzáadja groupka csoporthoz.
-d Peti groupka        : Peti-t kitörli groupka csoportból

history
    # Sorszámozottan megadja az utolsó N parancsot, amit az aktuális
felhasználó adott ki. (default: 500)

    cat /home/username/.bash_history
        # username nevű felhasználó saját history-jának kiíratása, root-
ként engedélyezett

    !n
        # n-edik sorszámú parancs újra futtatás

    !-n
        # n-el korábbi parancs futtatása

    !!
        # legutóbbi parancs újra futtatása

    history -c
        # clear history

    export HISTTIMEFORMAT='%F %T '
    history
        # "EV-HONAP-NAP Ora:Perc:Masodperc Parancs" formátumban kapjuk
meg a history kimenetét

    unset export HISTTIMEFORMAT
        # visszaállítás az eredeti állapotra/kimenetre

    export HISTCONTROL=ignoredups
        # duplikálás kiszűrése. Kikapcsoláshoz szintén unset export..

    export HISTSIZE=0
        # history kikapcsolása

```

Perzisztens beállításához

/home/username/.bash_profile file-ba fel kell venni a fenti sorokat.

talk

Felhasználókkal való kommunikálás egyik eszköze

finger

Felhasználó információi

last

Ki jelentkezett be utoljára és honnan (felhasználó vagy terminál alapján)

lastlog

/var/log/lastlog kimenete

locale

Kiírja az aktuális lokalizációt

dpkg-reconfigure locales

update-locale

Újra konfiguráljuk a locales-t, ezáltal új nyelveket használhatunk a rendszeren alapértelmezettként.

A második sor is kötelező.

passwd

A bejelentkezett felhasználó jelszavának módosítása

Userként kiadva saját jelszavunkat változtatjuk meg. A régit tudnunk kell hozzá.

user : user nevű felhasználó jelszavát változtatja meg. root-ként, nincs szükség a régi jelszó megadására.

-l user : lock user account. user jelszavát ideiglenesen megváltoztatja egy random karaktersorra.

-u user : unlock user account.: Az eredeti jelszót visszaállítja user számára.

-e user : expire. A user jelszavának azonnali lejáratát. Következő belépésnél új jelszót kell adnia.

-S user : status. Státusz információk kiírása. 7 mezőből áll melynek értékei.:

1.: Usernév,

2.: L-locked, NP-No Password, P-Password

3.: Utolsó jelszó váltás dátuma

4.: min. év. (napokban)

5.: max. év (napokban)

6.: figyelmeztetési periódus (napokban)

7.: inaktív periódusa a jelszó tekintetében.

stat file

File név, relatív elérési útvonal, méret, hozzáférési jogok, access, modify, change,

UID, GID, egyéb hasznos infók kiírása

su - user

Indít egy másik shell-t, user felhasználóként

sudo cat /etc/passwd

adott file kiírása root jogkörrel, amennyiben a user tagja a sudo csoportnak. (beállítása: visudo)

```
sudo -u smokeping /etc/init.d/smokeping start
    # olyan user nevében történő program futtatás, akinek nincs shell-je.

cfdisk
    # Lemezkezelő, partícionáló

fsck
    # lemezellenőrző

smartctl
    # HDD vizsgálatára, SMART értékek figyelésére alkalmas program.
    # smartmontools csomag tartalma, telepítenünk kell repo-ból.

    -i /dev/sda : Eszközinformációk kiírása.

        # Ha a SMART support nincs bekapcsolva az eszközön, az alábbi
paranccsal kapcsolhatjuk be.:
        -s on /dev/eszköz

    -A /dev/sda : Attributum táblák megjelenítése. Legtöbben ezekre az
értékekre vagyunk kíváncsiak.
    -t long VAGY --test=long /dev/sda : sda eszköz teljes vizsgálata
    -t short VAGY --test=short /dev/sda : sda eszköz gyors vizsgálata

        # Az eredményeket utóbbi két esetben az alábbi paranccsal
nézhetjük meg.:
        -l selftest /dev/sda

    -H /dev/sda : Az sda eszközünk jó-e vagy sem?
    --all /dev/sda : Minden SMART információ kiírása.

write user tty
    # Egy Linux gépre bejelentkezett felhasználónak üzenet küldésre szolgáló
parancs

mesg
    # A write üzenetküldő aktuális beállítását kérdezhetjük le.
(engedélyezve vagy tiltva van)

mesg n
    # A write üzenetküldő tiltása

mesg y
    # A write üzenetküldő engedélyezése

ping host
    # Ping jelet küld a host-nak (Azonnali választ kapunk a tesztelt géptől)
    -b ip_tartomány : broadcast üzenet küldés
```